

Бесіда

ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA ŁEMKÓW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ДВОМІСЯЧНИК * РІК VIII - № 1 (28), СІЧЕН - ЛЮТИЙ 1996 * КРЕНИЦЯ - ЛІГНИЦЯ

Вертеп давно-сучасний і абсолютні аполітичний

Участ берут: АНГЕЛ, ПАСТЫР I, ПАСТЫР II, ЖОЛНІР I, ЖОЛНІР II, КОРОЛЬ I, КОРОЛЬ II, КОРОЛЬ III, ІРОД і ЖЫД.

АНГЕЛ:

Іду я, іду, з неба самого -
Христа витати Воплоченого
во Вифлеємі, в Юдейській землі,
в біднім вертепі,
в стаєннім теплі
народженого.
Несу я, несу вістку з небесе -
од той зірничкы,
для малюваної вашої земличкы:
Христос ся родил,
Спаситель Сьвіта,
зышоу народы віром оґріту
і потішыты.

ПАСТЫР I:

Боже ти заплат, крас Ангєлику,
же вістку несеш таку велику,
таку радісну, таку прекрасну,
таку злачену, як сонце - ясну.

ПАСТЫР II:

Наша земличка, маленька, бідна,
споневерана зьвірско, безстыдно
жде Спасителя!

ЖОЛНІР I:

Co tu za wrzaski, co tu za krzyki,
Co za swawolne, głupie wybryki?!

ЖОЛНІР II:

Tu nie je hodno takto larmovat,
hranična straža musi vas skovat.

КОРОЛЬ I:

Гей, гей, жолніре, то анархія!
Де ваша мала конституція?

КОРОЛЬ II:

Чом ся сіпате, чом зачіпляте
Люди спокійных і богобійных?

(продолжыня на сторони 2)

ШТО НАМ МОЖЕ ДАТИ ФЕДЕРАЦІЯ?

Од даякого часу, повіджме - од «Лемківской Осени», дост шувній групі діячи не сходит з мысли федерация лемківських організацій. Властиві, не сут то уж лем мысли, бо 11 листопада зышли ся в Горлицях представителе вшыткых лемківських (меньше-більше) стоваришынь, а то: Стоваришыня на Річ Розвитку Музею Лемківской Культуры в Зындрановій, Ансамблю «Лемковина», Русиньского Демократичного Кругу Лемків в Польцы «Господар», Стоваришыня «Руска Бурса» і Стовари-

шыня Лемків. Зышли ся на першу стрічу, якої цілю было покликаня Федерация Лемківських Організацій. Од того місця пишу ю з великих букв, бо зобраны мали уж перед собом статут організації, а і згідні постановили підняти належны стараня - жебы ей існуваня стало ся фактом.

Нич зачнемо застанавляты ся што дати нам може федерация, признати годит ся, же уж саме одчуваня такой потреби через представителі аж пятох лемківських організацій, мусит тішыты. І хоц такой жадна з них не тримат ся в належній кондиції, хоц велькіст деякых заключат ся лем в долгій і шумній назві, враз маюу они цілу плеяду лемківських особистости. Неє їх потреби перечислювати, знате їх добрі. Знате і то, же то они перенесли наше «я» через найтруднійший час, же то другы они, тіж в нелегкым часі, оживляли наше ківільне, бліде народне лице.

Днес нашли ся в пятох лемківських організаціях. Чом-же аж в пятох? Одповіст на тото зьвіданя дахто даколи. Одповіст, думам, і на тото - што заправды до них дуркнуло, же почувли потребу не лем спілпраці (адже більшіст спілпрацювала зо собом), але і єднаня. Ци было то выкликане доходжыньом до сьвідомости однісній власной кондиції, ей реальної оціны, ци одроджыньом ся давного драгоцінного переконаня - што єдніст то велика сила.

Дахто даколи одповіст на тото, дуже повіст - і то уж внет - сам час, великій учитель. Мотывы, зрештом, безсперечні меньше важны. Доправды важнійшы - кєд сут хосенны - самы діяня... Котрым імпульс дала - кєд ся не мылю - III «Лемківска Осін».

(продолжыня на сторони 7)

Новини - не новини не лем з Лемковини

◆ 27-28 жовтня в Мюнхені Товариство Руско-Німецкого Приятельства «Руснаці» святкувало 250-у річницю пересеління Руснаків до Бачки і 25-у свого існування в Німеччині. Торжество зашпигил своїм присутністю Преосв. Єпископ Славомір Мікловіш.

◆ 11 листопада в помішчню Рускої Бурси в Горлицях зобрали ся ведучы лемківскы діячы. Ціло зобраня было покликаня Федерації Лемківскых Організацій. Проведено дискусію над проєктом статуту і піднято першы децизіи. (шьрше чытай на стор. 1/7)

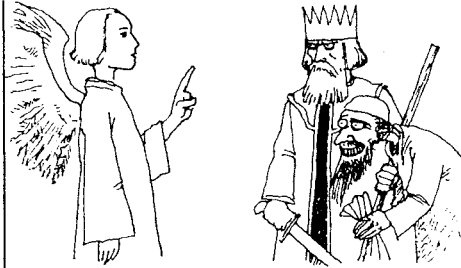
◆ 19 листопада в Сніні проведено VIII Стрічу Родаків Стариньскої Долины. Стариньску Долину затоплено штучным озером, через што перестало існувати пару русиньскых сіл.

◆ 24-25 листопада в Єленій Горі-Цеплицях Православне Товариство (діюче во Вроцлаві), під опіком і при участі Преосв. Єпископа Єремїі організувало симпозию - в більшості посвячену Лемковині, в історичным і сучасным аспекті.

◆ 26 листопада в Гожові організувано III Стрічу з Лемківском Культуром. Участ брали м.ін. «Лемковина» і «Ославяне». Першыраз при нагоді імпрезы выдано «Сурапес» - *Łemkowskie Zapiski*. (чытай на сторони 6)

◆ 2 грудня найславнійший русиньскій ансамбль «ПУЛЬС», діючий при Театрі Александра Духновича святкувал в Пряшіві (30 листопада выступил в Variete Praha) 40-у річницю існування. За тых 40 років дал соткы выступів по шыроком Сьвіті; выступувал - як памятаме - і на «нашым» II Сьвітowym Конгресі Русинів в Крениши.

◆ 22 грудня в Коцурі, другим по численности осередку бачваньскых Руснаків, святкували 25-у річницю Товариства Руского Языка і Літературы. Окрем інчых, важным пунктом імпрезы была промоція IV части цінного выдання «*Studia Ruthenica*».

Вертеп давно-сучасний і абсолютні аполітичний

(продолжыня зо сторони 1)

КОРОЛЬ III:

*Ци-ж бы і тото мате за вину,
же хцут витати Бога - Дітину?*

ЖОЛНІР I:

*Jakiego Boga? Przecie już dawno,
już dwa tygodnie jak Go witano!*

ЖОЛНІР II:

*Pravdu hovori, jak bum-tra-la-la,
ja sam som vital Boskeho Krala!*

АНГЕЛ:

*Бог ест лем єден -
Краль, Круль і Король,
якій не смотрит на скоры кольор,
на уроджыня, на походжыня.
Мож Го витати,
чест Му оддати
гойні, біднійше, перше, пізнійше.
Лем, жебы з віром, оддано, щыро.*

ІРОД:

*О яким кралю бесідуєте?
Ци абы мі ту не спускаете?
Гварте ту, зараз,
што то за спискы?
Бо вам тым мечом отворю пыскы!*

ЖЫД:

*Ай-вай, пан Ірод, яке встечене!
Як вода в млаці сколомучене!..
Вшытко в порядку, пане Іроде!
Ту написане (вказує книгу),
што ся народит
Христос Спаситель цілому Сьвіту!
О, ту в тій книзі, попозерайте!
І віру дайте,
і сами ідте і повитайте!*

КОРОЛЬ I:

*Правда, Іроде!
Нас зьвізда ясна од восток веде
до Христа в яслах.*

ІРОД:

*Та ідте, царі, ідте владарі!
А як вернете, та мі вкажете
кади дорога до Царя-Бога.*

ВШЫТКЫ:

*Вшыткы підеме Його витати,
Народженому поклін оддати.*

ПАСТЫР I:

*І вас кличеме, чесны газдое:
Так, як казали нашы дідове -
до своей, рідной
церковці святой
ходте з пошаном Богу чест дати!*

ПАСТЫР II:

*Жебы вам жытя поблагословил,
щестя дарувал
в тым Рочку Новым!*

ЖЫД:

*За Квасьневского -
най Рочка того
клює ся доля на тых мозолях,
што все лем роснут -
як ціна "Камы",
што гнетут, злостят -
як гіт-реплямы.
Най ся уж змінит,
най вас не пінит
дурніст і бздурніст
псевдосьвятости,
справедливости як рыб без ости,
нетыкальности
графскых велькості
і вшыткых інчых псевдомудрости.
О свої гнаты час уж подбати
і о мозолі - о свою долю.
Най уж зелене
сьвітло вам сьвітит,
най зеленіе вшытко на сьвіті!
Я лем зелене зберам до мішка,
вівса не беру, хыбаль кусіська...
Дайте же, дайте,
што мате дати!
А зато будут...
они сьпівати (вказує на колядників).*

ВШЫТКЫ:

*Народил ся Христос
во Вифлеємі,
пришли ся поклонити
народы Землі.
Великы і малы на коліна падали,
во яскыні - в вертепі,
в небесным теплі.*

*Народил ся Христос
во Вифлеємі,
пришли ся му поклонити
народы Землі.
Дарункы носили і так Го просили:
"Дай нам радіст, дай щестя
в тот ден Рождества.*

слухал і записал Мурынка

ДИМИТРИЙ КАЧОР

Зышлого рока припадала 70-а річниця смерці Димитрия Качора, поеты, сьпівака і етнографу. За мало было «Бесід», жебы помістити го в нашым циклу в належным часі. Та інча річниця выпадає і того рока - поміщены ту сьпіванкы опублікуваны были в Календарі «Лемка» в 1936 р. Одтале береме і біографію, пера др Теофіля Куриллы:

Димитрий Качор родил ся 1890 рока в Бодаках, горлицкого повіту. Отец його Іван был громадскым писарьом. Мати вмерла як Митро был іщы малым хлопцьом. Старший брат Лешко (правник) помер перед сьвітовом войном. Народну школу і гімназію скінчыл Димитрий Качор в Яслі. Колегами його были Лемкы: писатель Мирон Юрчакевич, Йоан Кушвара, др Теофіль Курилло. В школах зараблял на утриманя даваньом лекцій. Мешкал там в пані Трауцлевой і до него сходили ся колегы старшы і молодшы, котры заложыли тайний літературний лемківскій кружок, котрого першым председателем был Софроний Лукачын зо Смереківця.

По матурі выїхал на університет до Львова, де выдержал

перший правничий екзамін. В році 1914, вертаючы зо Львова, ночувал в Горлицях і там го арештувано і осаджено в вязници повітового суду. По кілках днях вывезено го з першым транспортом до Талергофу. Там жыл він в бараку разом з др Димитрием Собином, Андрием Карелом і інчыма Лемками. В Талергофі захворіл на тифус в 1915 р. Потім освобождено го і оддано до 20-го полку піхоты в Тарнові. Ту, як писар баталіонової канцелярії належа до хору «добровольців» під диригентуром Титы Богачыка з Бортого. По 2 або 3 роках службы, в ступени капраля, звільнено го домів. Жыл в Бодаках і в Розділю, де вмер в 1925 р.

Іщы в часі войскової службы Д. Качор зберал народны пісні і писал вершы. Тоты пісні выдала Мария Гануляк в двох частях п.н. «Лемковскій сьпіванник» во Львові в 1922 р. Помістил в ним Качор сьпіванкы з Бодаків і околичных сіл. В части другій сьпіванника зобрал пісні весільны. При кінци того, барз интересуючого збірника, помістил «Пісні на Івана Купала». «Лемківскій сьпіванник» повинен находити ся в руках каждого Лемка.

Вершы свої поміщал Качор в газетах, м.ін. «Мій завіт» напечатал «Рускій Голос» з 12.06.1922. Дуже верши остало в рукописах, дуже ся затратило, дуже находит ся іщы медже людми. Зобраньом тых рукописи повинен заняти ся дахто з горлицкого повіту.

Написал він тіж по польскы в марци 1925 р. труд під назвом «De Re Publica Emendanda». Тот труд остал ся в рукописи. Єст поділений на так званы «писма» і тых писем (або одділів) єст 18.

Заслугом Качора, того «Сьпівака з Бодаків» єст того, што він помимо мук в горлицкій вязници і талергофским пеклі, не впал духом і взяв ся горячо до роботы на ниві народной словесности. Він дал нам примір збераня чудных лемківских пісень, штобы не погыбли.

Теофіль Курилло

Лемківскы весільны сьпіванкы

зобрал Димитрий Качор

ПРИ ВИТЮ ПЕРОК

ДРУЖБОВЕ:

Остатне перко мам з шолтгыського поля.
Што мі го вывила наймиленьша моя.
Моя фраїречко. вывій мі перечко.
Вывий мі зелене. а на піл червене.

ДРУЖКЫ:

Вывилам перечко. але ти го не дам.
Бо на твою мамцо доброй волі не мам.
Чом же ты не пришол. як єм ти казала.
Днес мое перечко быстра вода взяла.

ДРУЖБОВЕ:

Несдна рыбонька попід міст перешла.
Іщы я не виділ. жебы перко несла.

ДРУЖКЫ:

Мій любий фраїрю. я тобі не вірю.
Ци ты мене возмеш. як я ся встарю.

ДРУЖБОВЕ:

Фраїречко моя. можеш мі вірити.
Же я тя на старіст не буду любити.

ДРУЖКЫ:

Кед ты добрий Ванчык. не ход на весіля.
Най ты жадна дівка не ма за фраїря.

Але ты Ванчык. воз же мя -
Буде з мя добра газдыня.
Я буду їсти варипи.
І біту постіль стелити.

Ходил до нас і сес і тот.
Все нам носил кубя ніток:
Хто ты просит із нітками,
Як не придеш зо сватами.

В ДОРОЗІ ДО МОЛОДОЙ

СВАШКЫ:

Выберай ся сыну в щесливу годину.
По добру газдыню. по гарду дівчыну.

Ой. Боже. Боже. як дойджык іде.
Як-же не іти. — сама не приде.

Ой. Боже. Боже. яка застава.
Як-же не іти. — сама казала.

ДРУЖБОВЕ:

До миленькой блато.
Я не дбам нич на то.
Предоужу два дручкы.
Прейду помалочкы.

Засьвіт мила сьвічку.
Най перейду річку;
Засьвіт мила зо дві.
Най перейду добрі.

(продолжыня на сторони 4)

ПЕРЕД ХЫЖОМ МОЛОДОЙ

СВАШКЫ:

Отвор мила, отвор, бо-м ту давно не был
Бо я твоі дзвері отверати забыл.

Отвор же мі мила малюваны врата,
Жебым соі не зломілт перечка зо злата.

Бо як бым соі зломілт єдну галузочку,
То быс уж не была мойом фраірочком.

Ішым ся не мышлілт в тым рочку женітн
Мусіла-с мі мила штосн поробітн.

ВЕСІЛЬНА ДРУЖЫНА:

Пустте же нас, пустте, або нам отворте,
Най ту не стоіме на вашым подворці.

Пустте же нас, пустте, бо нас слота збіла
Бо нас слота збіла, ногы нам змочыла.

СВАШКЫ:

З далека сме пріхалн,
Коні ся нам полопалн —
Треба бы нам ручнічкы,
Повтератн конічкы.

Як мы тадыль ходжувалн,
Дівчатко сме виджувалн,
Все раненько вставала,
На ручнічкы прядкала.

ВЕСІЛЬНА ДРУЖЫНА:

Знала-с ты дівчатко, же ту придут
свашкы —
Было повшати ручнічкы на дашкы.

В ХЫЖЫ МОЛОДОЙ

Пришлн мы ту, пришлн, сілн на лавіцу,
Дайте же нам, дайте, тоту молодіцу.

Бо мы ту не пришлн по хліб, по згорілку,
Але мы ту пришлн до няня по дівку.

Бо мы ту не пришлн по біту Слену,
Але мы ту пришлн мілтому по жену.

Не будеме пітн тоту гірку воду,
Покаль нам не дате нашу паню млоду.

Не будеме пітн тоту суровіцу,
Покаль нам не дате нашу молодіцу.

Выход мила, выход, з той новой коморы,
Выношай, выношай вінок барвінковій.

СВАШКЫ:

А выйд же ты пане младій зза стола,
Оберній ся з паньом младом докола.

А выйд же ты дружбо старшій зза стола,
Оберній ся з дружком старшом докола.

А выйд же ты дружбо младшій
зза стола,
Оберній ся з дружком младшом докола.

Сілам собі на кряк, сьпівам собі сьак-так
Тепер мій міленькій за віночок запласт.

Хоц бы-с мі насыпал пінязн як маку,
Та ты мі віночок не сплатіш до знаку

Уж будеме пітн, уж будеме істн,
Бо уж сте нам дали по што мы ту пришлн

Уж будеме пітн тоту гірку воду,
Бо уж сте нам дали нашу паню млоду.

Уж будеме пітн тоту суровіцу,
Бо уж сте нам дали нашу молодіцу.

СВАШКЫ (до матері):

Просіме мамусь до нас,
Одберте дары од нас,
Бо дары нашы білы
Цілій свадьбоньці мілы.

ДИВЧАТА:

Нес мамонькы дома,
Бо пішлн до Кракова,
Порційкы купуватн,
Свашенькы честуватн.

СВАШКЫ:

Ой дома она, дома,
Стоіт там за дзверямн,
Стоіт там за дзверямн,
Черкат соі ключыкамн.

СВАШКЫ:

Треба бы нам, треба, пояса білого,
Жебы сме позналн пана молодого.

Треба бы нам, треба єдвабной хусточкы,
Жебы сме втералн надобны гамбочкы.

Треба бы нам, треба, стільца шырокого,
Бо наша дівчына роду великого.

Роду шырокого, стану матженьского,
Треба бы нам, треба, стільца шырокого.

*(Колн в молодой нема матері, то по тій
строфі весільна дружыня додає):*

До стола сідатн, мамусі не матн,
Приход мамусь з неба,
бо ты днес ту треба.

А выйду я, выйду,
з дрібным дойджом впаду.

Біля дороженькы, там я собі сяду.

А зыйду я, зыйду, буду позератн,
Як сілн моя дівка буде днес шлюб братн.

Треба бы нам, треба, барылочку вина,
Жебы нам ся зышла до стільця родина.

*(Колн до матар поставіт серед хыжы
столец і родина молодой на нм сяде):*

Ішы сме не дати барылочку вина,
А уж ся нам зышла до стільця родина.

ДРУЖБОВЕ:

Грайте гудаци різко,
Кланяй ся дівонько ннзко,
Як няньовн, так мамоньці
І цілій родіноньці.

СВАШКЫ:

Прошу вас мамусю
през Христовы раны,
Благословте же мя Боскыма словамі.

Нянюсьо так мовіт, мамуся так мовіт:
Най тя, моя дівусь,
Пан Бог благословіт.

Повідата-с мамусь, же ся мя не збудеш,
Я ти повідала, же плакатн будеш.

СВАШКЫ:

В лісі ружа проквітала,
Матн дівку заплітала,
Не заплітай мамусь твердо,
Бо не буду дівком долго.

“Чья будеш, моя дівусь?”
“Ванічкова, моя мамусь.”
“Як го будеш называтн?”
“Драга душко, квітку златній.”

ДРУЖБОВЕ:

Боже, Боже, Боже любній,
Хто-ж то мі міленьку любіт?
Жебы я знал, хто єй любіт,
Зараз бым му зубы быбіт.

СВАШКЫ:

Дякую Ти Боже і своїй мамоньці,
Же я свіій віночок лішу во церковці.

ПО ШЛОБИ

Тішыт ся родина, вшыткых єм втішыта,
Бо-м своїм родічам ганьбы не зробіла.

Не вір парібковн, хоц він ся ти божыт,
Покаль ти на престіл
два пальці не зложыт.

Дякую Ти Боже і своїй мамоньці,
Же я свіій віночок лішыла в церковці.

ДРУЖБОВЕ:

Так єм прісігала, аж мі ногы стерпілн,
Же ты не опуцу, міленькій, до смертн.

Як ішол до шлобу, вірно мі шлюбувал,
А ішол жо шлобу, уж інчу любувал.

СВАШКЫ:

Дякую Ти, Боже, же я уж по шлобі,
Оберну ся г' хлопцям, не г' тобі Козубе!

СВАШКЫ (за столом):

Вывохала-с, мамусь, для мілого жену,
Тепер же достанте курочку печену.

ДРУЖБОВЕ:

Уж єм ся оженілт, уж буду свою мал,
Уж я вас, дівчата, не буду любувал.

Уж єм ся оженілт, уж мі по весілю,
Таку єм жену взялт, як біту лепію.

Цн тебе, дівчатко, каты малювалн,
Же до твого лічка такой красы далн?

ДРУЖКЫ:

Не каты, не каты, але Пан Бог з неба,
Бо до мого лічка такой красы треба.

Біла мя мамуся, таі наказывала,
Жебым собі вінка добрі пильнувала.

Посмотр же, Ванічку, по собі, по собі,
Цн ладна кошетька на тобі, на тобі.

ДРУЖБОВЕ:

Ой, ладна єст, ладна, бо так має бытн,
Можеш мя, міленька, можеш мя любітн.

(продолжыня буде)

50 РОКІВ (3)

З циклу матеріалів трактуючих о виселінню Лемків на Україну в 1945-1946 рр. на днес, без коментаря, пропонуємо:

OKÓLNİK WŁADZ POWIATU GORLICKIEGO

(...) Wobec tego, że ludność łemkowska pozostała na terenach polskich żadną miarą nie chce opuścić swych zagród i używa wszelkich sposobów aby pozostać na miejscu (...) zachodzi pytanie w jaki sposób należy postępować i co czynić aby nie używając przymusu i presji, wpłynąć i doprowadzić do dobrowolnego opuszczenia owych osiedli i wyemigrowania na Ukrainę.

Uchwalono:

1. Nałożyć podatki na ludność łemkowską.
2. Wyznaczyć kontyngent i ściagać go bezwzględnie.
3. Ściagać zaległe podatki.

Z chwilą podpisania umowy na wyjazd tracą swą moc wyżej podane punkty i obywatel ukraiński zostaje uwolniony od wszelkich świadczeń na rzecz Państwa Polskiego.

4. Ci co zapisali się na wyjazd i nie wyjechali - automatycznie przestają być obywatelami polskimi, co należy dać im do zrozumienia wyjaśniając, że osoba wyjęta spod prawa narazona jest na wszelkie jaknajdalej idące niebezpieczeństwo i pozostawanie takim w obcym państwie nie jest bezpieczne.

5. Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy a pozostały po Łemkach przechodzi na własność państwa i w żadnym wypadku nie może być oddany bądź przekazywany tylko na okres taki lub inny obywatelowi narodowości niepolskiej. W związku z tym należy wstrzymać wszelkie notarialne przelewy z jednego Łemka na drugiego."

Piotr Skrzynecki. *Wysiedlenie ludności ukraińskiej z Polski w latach 1944-1946*, Wydawnictwo Myśl Państwowa, Warszawa 1988, s. 16-17.

ІВАН РУСЕНКО

PIK 1945

Вшыткы люде выїхали,
І з доли і з горы,
Стары бабы, малы діти,
Здоровы і хворы.

І кулявы і немравы,
Вшытко выїхало.
Єдны вмерлы, што в могылах -
На вікы остали.

x x x

Хто подумал, же даколи
Так ся стане, як ся стало,
Же будеме на Подолу
І оралы і сапали. (1)

Дахто думат, же вернеме
В свої давны околиці,
Але о тым шкода мовы,
Най не плете ник дурниці.

Всьо пропало, мої сте-вы,
Не будеме там вертати,
Ту мусиме в Уересер
Віку свого доживати, -

Хоц ту не так, як в нас было,
Хоц ту, реку, трохи чудно.
До тых ярів і берегів
Привыкнути буде трудно.

Уж забудте добры часы
О сьпіваню, о музыках,
Бо не верне ся николи -
Всьо пропало... в Заліщыхах.

Ту уж така обстановка,(2)
Треба до ней привыкати,
І як грают музыканты -
Так нам треба танцувати.

З Буди Гандрий все повідал,
(Як відомо, уж небіжчык):
"Ідь де хочеш, куди хочеш,
Але не ідь на Заліщик".

А мы были в Заліщыхах,
Такє наше презначыня,
Дністер шырин, міст должыня
І берегы высочыня.

Ту нам треба привыкати
І до люди і до краю,
А хоц не все нам пасує -
Вшеляко нам жыти дают.

Погодме ся з нашым льосом,
І каждый з нас перетримат,
Хоц ту на нас смотрят косо,
Хоц ту троха інчий климат.

Хоц бесіда наша інча
І ім троха не підходить,
Лем ту должше побудеме,
Єдна з другом ся погодит.

Нам бесіда наша мила,
Хоц і кус неграматычна,
Рідна мати нас єй вчыла, —
Отже-ж своя, не пожычна.

Хоц бесіда наша проста
Выповісти вшытко знає,
Ци весело нам на души,
Ци нам смуток серце крає.

Слів нам хеатит, выповіме
Вшытко в лемківській бесіді,
Ци в забаві, на весілю,
В добрым быттю, ци то в біді.

Тож шануйме наше слово
Од велика аж до мала.
Вшытко інче мы старатили,
Лем бесіда нам остала.

ТЕПЕР НА ЛЕМКОВИНІ

А тепер смутно там в Карпатах
Нигде не дзвонит в церквах дзвон
Не видно там нашого брата,
Ани в Высовій,
Ани в Лабовій,
Вшыткы - вон!

Лемківской не чути бесіды,
Затихли пісні серед гір,
Лем духы дідів, пра-прадідів
Блукают сами
Медже горами
З бору в бір.

(...)
Гей, бідны Лемкы выселены,
Од Одры - Нысы по Дон-Бас,
А села, поля залишены
Опустошалаи,
Позарастали
Терньом зас.

(1) сапати (укр.) - окопувати (ярину)
(2) обстановка (рус.) - обставины

Народил ся Христос

Слова і музыка Петро Муранка

На - ро - дил ся Хри - стос во Ви - фле - є - мі,
 при - шл ся Му по - кло - ни - ти на - ро - ды зем - лі.
 Ве - ш - ки і ма - лы на ко - лі - на па - да - ли
 во яс - ки - щ, в вер - те - ці, в не - бес - ным теп - лі.

ШТО НАМ МОЖЕ ДАТИ ФЕДЕРАЦІЯ?

(продолжыня зо сторони 1)

Акуратні, — на III Лемківській Осени, а властиві уж по імпрезі, коли на місці остали лем сами організаторе і запрошени гості, зачало ся несміло припоминати думку котра вродила ся дакус перше. Ту думка окріпла. Імпреза, сьвідоміст поведжыня котрой бырміла своєм сьвіжістю, прекрасна імпреза сама підповідала: пізрійте як дуже доброго мож зроби разом.

Постановлено стрітити ся 11 листопада. Товды то - уж з проєктом, як єм спомнул, статуту організації - зачала ся конкретна бесіда, а спосеред конкретів найбільше пристрасти выкликвал не інчий як тот, по котрым ся мож было чоґоси подібного сподівати: як выберати начальны власти. То

одрух цілком натуральний, людський. Трудно найти таку людину котрой объективізм сігал бы так далеко, што уважала бы своє стоваришыня, свою організацію за меньше важну од сусідовой. Штоправда, категорії важности окремых організацій в статутowych заложынях сходили на задній плян, властиві нияк не были до увагы браны. До федерації мало ввойти по рівным числі представители, незалежні од значыня, престижу, велькості їх матірніх стоваришынь. Єдним словом - сам блеск, примір рівноправности. Та коли ходит о выбір начальных власти, особливі вождя, в такій ситуації нияка мудріст не годна быти помічном. Як товды поступити? До способу так

праві старого як сьвіт треба ся однести - до жеребкуваня (losowania). І так передвиділ справу автор статуту. На тым остало, хоц з лиц потенциалных кандыдатів мож было одчытати - а чом то через глупий жребій я можу не остати шефом? Же на другу канценцію жребій ся одверне? А кєд ся не одверне?

Марны то, мілкы калькуляції, зроджени в голові - мам надію - лем людини так ґадатливой як я. Треба спрібувати вірити в человека. Коли зас така віра мала бы ся выявити хыбком вартістю, завсе остают рациональны формы. Мож выступити з федерації і лишыти такого "деліквента" самого. Більшой кары быти не може. Самому в федерації іще гірше як самому в матірній організації. Хоц... Може то зас - лем моє субьективне одчутя...

...І може ся здати же вертам до выхідного пункту. Ой! Моє ґаданя не годно одвернути бігу подій. Федерация Лемківських Організацій єст ділом міцно заавансуваным. В найближшым часі скликане буде наступне зобрания котре підойме остаточны рішыня, враз з покликаньом начальных власти. І ту, в тым місци, хтіл бым выразити свою ґенеральну увагу (находжу ся - іщы - в тій комфортной ситуації, же можу ю цілком слєбідні і публичні выявити). Адже:

Суджу, што повинни то быти власти гоноровы, же сама Федерация Лемківських Організацій не повинна набывати особовости правной в сенсі адміністраційным. Чом? Бо нас на таку не стати, бо не поради́ме сой з вельома проблемами. До того на правду потрібны сут інчы обставины. Же зменьшыт ся через того ей престиж? Ні! Вызначником престижу не мусит быти державна печатка. Можут ю сьміло заступити розсудок і вельке, вельке серце.

А товды - **што нам може дати федерация?** Того уж тлумачыти не треба. **ВШЫТКЫ ДОБРИ ЗНАМЕ!**

(Петро)

РОМУАЛЬД ДЗЮБІНСЬКІЙ

ТУ ОСТАНЕМЕ

Мине уж неадолга піл століття, одколи пришло нам жыти ту над Вартом. Одоходят старшы поколіня, родят ся новы. Втопили мы ся в тутышнє суспільство і так на добру справу мож бы зьвідати, што нас ішчы вырїжнят? Вшыткы мешканці регіону жыют ту, кед уж должше од нас, та лем о два рокы. Часто тіж не з власной волі лишыли свої рідны стороны - мам на думці колишніх мешканців Львова і Мінска. Можут они аж і повісти - чом вы нарікате, адже можете днес без пашпорту одвіджувати свої стороны, а і без проблему там вертати, а мы? Аргумент трудний до одпору. Та в наших обставинах єдна ріжниця, для котрій ніт контраргументів. Вшыткы пришельці зо східніх теренів передвоєнної Польщы дальше бесідуют тым самым языком што перед приїздом. Тот проблем є для них як повітря. Оно є всяди, його не видно, нияк о ним не думаеме. Мы натоміст маме сьвідоміст, што наш язык вмерат. І зато в одріжнію од інчых, для котрых выступ так реномуваных ансамблів як «MAZOWSZE» ци «ŚLĄSK» є лем деяким епізодом, для нас выступ ансамблю аматорского але "нашого" стає ся сьвятом.

Кед ходит о можливіст повороту на Лемковину, она теоретичні істніє. Мож бы речы же хто барз хоче, тот і піше верне. І так колиси бывало. Та охота повороту з роками слабне. Ё першы рокы по выселіню вельох тот стан мало за перехідний і было переконаных о своїм скорым повороті. Враз з тым, через долготу тяжку працю, пуццали ту што раз гллубше коріня. Кед мож уж вернути, выникат економічна перешкода. Треба мати немало пінязи, жебы позволити сой на зміну місця прожываня. На тото позволити сой можут лем нечисленны. Зас постановліня повороту помалы змінят ся на: кед дожыю емерытуры, куплю сой на стары рокы дім в горах. В медже-

часі ту діти закладают родины, родят ся внуки і дїдо з бабом уж своїх гір ани на емерытурі не взрат. Молодіж при нагоді выїздів до гір, конфронтує тото што робит ту - з тым што могла бы робити в наших рідных сторонах. І часто тяжко найти ім альтернатыву до посіданой днес праці, внесеного труду при розвиваню меньшого ци більшого інтересу, гварантуючого економічну стабілізацію.

З того родит ся єден внесок: **мы уж ту останеме.** Потвердженюм той тези може быти примір з остатніх тыжни, коли то нашы крайне православного віроісповіданя, котры остояли ся при своїй вірі, враз з вірными з інчых регіонів, празднували торжественне посьвячыня церкви Рождества Богородиці в Гожові Влпк. Прагну ім з того місця погратулювати і выявити свою пошану.

Сходиме ся днес на III Стрічах з Лемківском Культуром. Для неєдного з нас, особливі для тых, котры з ріжних причин не мают можливости выїхати на Ватру ци то в Ждыни ци в Михалові, є то свого роду сьвято. Мы бы приходили на не аж і товды, коли бы каждого рока был такой сам програм. А правда є така, же фактычні великого маневру в добераню репертуару організаторы не мают. Спосеред більшых наших ансамблів можеме запросити на переміну «Кычеру» або «Лемковину». В залежности од характеру репертуару тых ансамблів, стараме ся пополнювати програм запрашаючы другу, меньше численну групу (з огляду на кошты), часами з заграниці. Звычайом наших Стріч стало ся участвуваня в них єдного з ансамблів зо студентских кругів маючых в своїм репертуарі народну музику. Того рока з сатисфакційом мушу привести факт, што збільшыла ся участ в концерті місцевых ансамблів. З «Хвилином», для котрой на нашым подвірци не видно альтернатывы, выступит тіж хор «Schola» під дыригентуром Уршулі Бердовской зо Стшельц Край. Не знам, ци нас на тото ішчы стати, але мрию о групі місцевых діти зо сьпіванками ци рецитаці-

йом. Думаем, што організаторы на будучий рік приймут з задовоільнюм того роду ініціатывы.

Попри концерті каждого рока організувана є товаришуча імпреза. В тым році буде то організувана через Музей в Гожові Влпк. выстава графік Пана Василя Мадзеляна з Каліфорнії. Ціла імпреза отужала уж на тілко, што позераючы з боку переконаний єм, же аж і коли бы ніхто з нашого середовиска не влучыл ся до ей організуваня, і так бы ю проведено. Завдячуєме тото передовшыткым працівникам Выділу Культуры, Спорту і Туристыкы Воевідского Уряду в Гожові Влпк. і працівникам Музею в Гожові Влпк. Думаем што не почытат мі видовня за зле, кед в ей імени і своїм красні ім подякую. Думаем што як долго маме так выполнену салю, то необхідна в нашым припадку фінансова поміч власти в організуваню той імпрезы буде утримана і выповіджене мном ДО ВВИДЖЫНЯ В БУДУЧЫМ РОЦІ не буде порожнім звуком.

Од редактора:

Мал єм щестя быти на III Стрічах з Лемківском Культуром в Гожові. Мал єм тіж щестя бесідувати з Автором того допису, опублікованого першыраз в «Сыпанци», часописі якій выдано з нагоды сьвята. Выразил Він товды - но може не обаву, бо чого бы ся мал обавати, але - переконаня о можливости мойой негатывной реакції на допис, а радше його першу част. О тій першій части враз з більым (в чорным) наголовком і речу коротке слово.

Ні! Не принял єм допис негатывні. Принял єм го так - як приймаєт ся відоміст о смерті дакого близкого, смерті природній, котра прийти мусит. Та хоц знає человек о тым, хоц ма такую сьвідоміст - не даст ся му втечы од смутку, вышмарити зо себе болю.

Знам - же не даст ся од ТОГО втечы, же стало ся ОНО для Лемка природнім як смерт. Але преці... жыти ся так прагне... ішчы єден ден, хоц єден ден... Глядат ся ліку, глядат ся надії... А може...

А може ТОТО не такє страшне як смерт? Надійо! Чуєш мя?... Верний мій нарід до Вітчизны!!!

ПеТро

МИХАЛ
СТАФИНЯК

»ВЕРТЕП«

Михал Стафиняк, родом зо села Брунарі, різби вчыл ся в Закопаным під руком Григория Пецуха; Праці його были експонуваны в краю і за границьом.

ВОЛОДИСЛАВ ГРАБАН

ДО ВЫГНАНЫХ

*Лемкы, як птахы розогнаны
не вернут до своїх гнізд,
не найдут пісні, котра веде
в зелену обруч гір.*

*А ту — верх кождий кличе
отвертым крылом ліса,
несе ся пісня прадідня,
дзвонит серце в водопадї скал.*

*Меджы сходами в небо ведут,
идеш до горы за кроком крок,
ту, на тых верхах, нич не треба
отверат руки — Лемків Бог.*

*Вы не вернете до той землі,
там в пісковіци сорок літ
блудите — птахы темны,
и мряком вкрыє вас там сьвіт.*

*Ту в горах, на вшиткых верхах,
чело високо держыт чест,
сонце огріват серце скорше,
и з ночы — встає новий ден.*

ОТЧЕ НАШ

*Помилуй зеленом весном
рід наш давний
дозволь сьвятити імя Твое
оздоровленим квітом Бескїду
што вырастат під небеса
вежами церковных бань*

*Най крыла гірских хырбетів
царством для тебе будут
як и для нас за вікы
гніздом надїи были
хыжом вітцївском
з волї Твоей*

*Дай нам колосисте зерно
волошки як очы матерї
усьміхнены
здоймий тавро боляче
бо и мы выбачыли
ворожий пісні
Не дозвољ блудити
серцям нашым
во тмї жывота*

*Царюй нам
в зеленїй євангелїі попонин
де кости нашы розшмарены
серед сьпіву птахів лежат
бо не час повісти
амін*

Вершы Грабана взято з выданой не-давно збіркы »Rozsypane pejzaże«

ЯРОСЛАВ ТРОХАНОВСКИЙ

ХЛІБ

*За хлібом ем ту пришол
ци по хліб
Ні
Тот хліб правдивий
чорний
разовий
смачний
здоровий
лишыл ем дома
А ту мі дают
такій біліцькій
мягкій
пухкіцькій
што го ани в руках не чуєш
а што речы — в ґамбі
Та я хлоп
Руснак з діда — прадїда
не могу їсти
такого хліба
І снил ся мі буде
по ночы
тот хліб спїд Убочы
сіяний твердыма руками
окроплений слезами
чорний
бїдний
але рїдний*

Брукселя, 18.07.1992

ЯРОСЛАВ МЕРЕНА

ДОЛЬО МОЯ

*Дольо моя, дольо моя,
дольо нещеслива,
Чого же ты, дольо моя
так мя засмутила?*

*Помож же мі, моя дольо
до Гір ся вернути,
В літі пасти, в остру зиму
овечкы кормити.*

*Не ожыют нашы горы,
поляны, соснины,
Як не будут там сьпівати
діти Лемковины.*

*Помож же мі, дольо моя
час перескочыти;
Там на мойї рїдній землі
хтіл бым одпочнути.*

ТАЙЛЯНДІЯ НАЙБАРЖЕ ЕКЗОТИЧНИЙ КРАЙ АЗИ

Тайляндія то пречудове буддистське королівство, де минуле і теперішнє спліснули в досконалий гармоній. Має понад 50 млн. населення і єст в прибілжжінно велькості Франції.

Столицьомі отвєранком на сьвіт єст Бангкок. Турезидєс Королівска Родина, ту свої сїлби маює ряд і державна адміністрація. Єст тіж Бангкок головним портом краю і місцьом замєшканя десятой часті населєня Королівства. Так важна роль Бангкоку находїт одбїтє во власпївій назві столиці, а звучїт она "Крунг Теп", што перєкладатєся як "Мїсто Ангелів".

Перше вражєня яке односїт турєста прибілжжєнїї до Бангкоку, то образ метрополїї што кїпїт сучасным жьпьом і бїзнесом. На фонї неба домінуюєт высочєзнь будїнкы, люксуєсовы готелї.

Акурапї в єднєм з такїх готелї в днєх од 1.04 до 8.04 проведено междєнародову конференцїю організуєвану через WSCF (World Student Christian Federation) і CCA (Christian Conference of Asia). Провїднїю думку для стрїчы взято з Книгы Єремїї (1:10):

"Адеє дал я в твої уста слова мої! Пізрїї, - я днес призначїл тебе над народами і царствами, штобы выривати і буряти, і штобы губити та руїнувати, штобы будувати і насадєжувати."

В час, коли учаснїкы конференцїї, што прибілжї з Азїї і Паціфіку (Фїліппїны, Гонг Конг, Таїван, Сїнгапур, Бірма, Японїя, Корея, Таїляндїя, Вєтнам, Індонезїя, Австралїя, Нова Зеландїя, Фїджі, Тонга) оддавали ся студїюваню Бїблїї, дїскусїям і забавї, рєпїта пращовала над стратегїєм ведучом до полїпшєня ситуацїї в шкільнїцтвї в тьм рєгїонї. Групї профєсорів провїдїт Jean-Francois Deteї з Женєвы. Молодїцу част становїю чєтєверо студєнтів з РПА, Лївану, Фїнляндїї і Польщы. Вынїком працї бьїю створєня трьох рапортів.

Будут они, служьтї як підстава до розмов о вьжїпым шкільнїцтвї на конференцїї підчас обходів 100-лїтєя істнїня організації в сєрпнї того рока.

Надїя ВАСЄНКО

Дякуєме за донос і тратувєме молодїї Лємкыши учаснї в сьвітєвой рангї конференцїї. То чєст для нас выїткых!(Рєд.)

Шановний Панє Петре!

Барз подабаюєт ся мї Вашы артыкулы замїщаны в «Бєсїдї». Сут цїкавы, напїсаны жьывым языком і, што найважнїше, з вєлїкым сєрцєм. За нї сєрдєчно Вам дякую.

В остатнїм номерї «Бєсїды» прочытал єм Вашу рєцєнзїю кнїжкы J. Riegera "Slownictwo i pazewnictwo lemkowski". Тота статїя бьїла для мєя особлїво інтєресуюча. Я єм студєнтом остатнього рока Вьжшєй Школы Інжїнєрской в Зелєнїй Горї і хоє прєдмєт моїх студїї далєкїї од языкознанєства, тота тематыка барз мєя інтєресує з рацїї походжєня і не лєм. (...) Так, зо взмїнок ту і дєїне, вьвєнесувал єм же сєт даякы причынкы гу полудньовославєянскому походжєнїю Лємкїв (Руснакїв). Барз хтїл бьїм дознати ся одкаль ся взяли. Цї існуюєт дакы переказы в народї? Дакы ічны шлїды в языку (спомнєны твєрды кїнцїжкы). Може такы шлїды бьїли іщы сто, двїста або трїста рокїв тому? (...) Насїт як Хорваты мешкали тєвды на Лємковинї, цї не бьїло так, же вєкшына Руснїєв єхопонула іх і нашмарїла свою культуру і язык. Прєцї тєвды не годєн бєсїдуєвати о полудньовославєянскых корїнях днєшнїх Руснакїв, як не мож бєсїдуєвати о єрманскоязычнїх Англїках, як о потомках цєлєтїцкых Брытїєв. Такы і подїбны зьвїданєя ся мї насувуюєт і мышлєю сої же бьїло бы барз добрї напїсати кус о тьм в «Бєсїдї» (...)

Барз бьїм ся тїшыл, кєбы стє сполнїли мою прєсьбу Панє Петре. Долучам жьчыня вєсєлєх і спокїйных Сьвєт і вшыткого найлїпшого і дужє здравєя в Новїм Роцї. З пошаном

Дарїї Бобак - Глєгїє

Дякую за лїст, одпїшу на нєго. Постарам ся тїж занєяти «Бєсїдї» мїсце на справы Вас інтєресуючы. Од давна думамє в нашым кругу над конспєктом до історїї Лємковїны. Лєм же круг тот малєнькїї (тїшыт нас же ся побїльшат), лєудї жмєнька, а справ нашых дужє, дужє - "аж зємпїчїї тьжко" - як по-

вїдали дїдове. Але... - будмє доброй мыслї! Най Рїк тот Новїї, по-пєрєджующїї 50-у рїчнїцю нашого понижєня, будє і для Вас імпульсом жєбы лємкївскє чєло носити высєко. Адже стьїд дотычїт не нас.

Петро Трохановскїї

- - -

Sława Isusu Chrystu

Dla was Pane Petre i dla ciętej rodziny waszjej.

A teraz chciałbym do was napisać o szto mi chodzi, to ja jestem małym chłopcem i chcę czytać "Besidu", ale iszczę się nie wczu w szkoli a bym chciał znaty szto o Łemkach (...), to pane Petre pyszcie pić kartki po polsky, lub ciu, a druho po swomu, to bude wece chętnych na totu gazetę, to jak napyszecie jak ja was proszę, to prenumeruję na cięty ryk, bo wydno jak sprzedają gazety to ludzie powiadają że by kupić, ale słabo czytają po swomu, to naj bude doróższe, ale sobi poczytam, pyszcie naszym wyrazem, a polskie pismo (...) Zostante zdrowy z ciętom rodzinom i mi odpyszcie, a teraz - jaka jest zyma w Krenycy? Zostante z Bohom wszystkie.

**Pawcio Pawełczak
- Gawrony**

Iszczę jedno, powiedźcie dla Gocza Jana żeby też pisał kus po polsky (...), napyszcie do gazety czy się przyjme toto szto ja pyszę.

Dorohij Pawczyku,

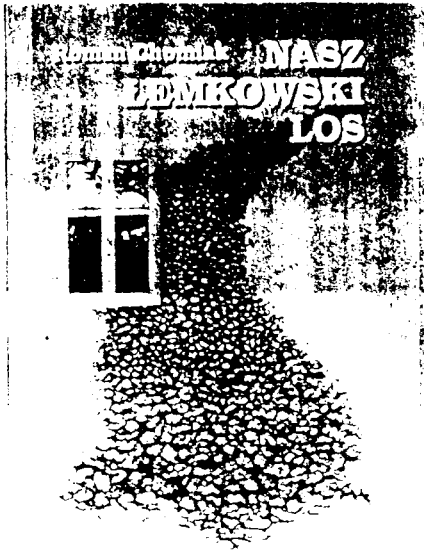
dziakuju za list (pidozriwam że dakus pomahały Ty ho pisyty nianio).

Naszoho pisma moż się nawczyty do czytania za paru dny. Łem pisyty bez bładów treba się kus bilsze wczyty. Woz Pawczyk "Łemkiwsku Łastiwoczku" (Nr 1 i 2), tam sut naszymy bukwy (liter) razem z polskyma. Nawczysz się skoro sam czytały i iszczę cięty Gawrony nawczysz. Bude płakała z radosty Łemkowyna. Teper Ona taka kras!

Jazyk - Pawczyku - to dusza Narodu, a joho pismo - to taka skrypanczka, w kotryj dusza sidyt. W czużyj skrypanczki hmerła by nasza dusza. Ne żal by Ty jej było?

ujko Petro

з ВИДАВНИЧОЙ ПОЛИЧКЫ з ВИДАВНИЧОЙ ПОЛИЧКЫ з ВИДАВНИЧОЙ ПОЛИЧКЫ

Roman Chomiak «NASZ ŁEMKOWSKI LOS», Sąddecka Oficyna Wydawnicza 1995, 106 s.

"Nasz lemkowski los" to spowiedź całego życia, a zarazem akt oskarżenia. Opis faktów, które poszłyby w niepamięć, gdyby nie trud jednego starego i schorowanego człowieka."

Так виражат в першых акапітах свое слово од выдавці Антоні Крог. Так, - то сповід. Сповід на тілко щыра, што слезы годны піти і сповідникови - каждому з нас, хто возме ся до чытання той, напісаной простым хлопскым словом, але прекрасной книжкы. Правда - дахто зьвідати може потім: чом сповід? А де гріх? І ту сме на місци! Бо злочынці сповідають ся барз рідко. З больом души ідут до другого лем тоты, котрых стати на біль, котрых стати на любов. З другой страны - вшыткых нас выгнано безгрішныма, але враз зо сьвідомістю браку провины, бракло в нас з часом і болю. Мы біль забили, забыли любов. Мы - так як при голосуваню - то значыт: більшист з нас. Смутна більшист (не приставляйте лем того до ничего, бо было бы то нове переступство, євангельска "лож гірша першой").

Хомяк перенюс біль, захоуал любов до днес, оддайме Му

голос, тот голос котрий выповіл перед "велькыма" тамтого сьвіта, і котры приводит в свой книжці:

Не был ем караний, лем єдно мам переступство з котрым ем ся вродил, же вродил є ся бідным Русинем, як пан капітан Поляком.

Николи не подумал ем в своїх молодых роках - задуме ся Хомяк в другым місци - што то єст перешлідуваня. Перешлідуваня то як епідемія, заразлива хворота, што чыпит ся люди і мучыт.

Тоту книжку треба взяти до рук, перед очы. А коли ся уж так стане - очывидні прочытате ю єдним оддыхом. Очывидні - коли носите іщы в собі дакус болю.

Дякуєме, Пане Романе! Дали сте через жытя дуже труду, собі і людям. Але тот, по тамтым, тот проявлений в писаным слові, остане. Уж не годни сте повісти як мій нонашко: ниякого шліду неє же ем жыл.

Rozsypane pejszaże

Władysław Graban «ROZSYPAŃE PEJZAŻE» poezje, Wydano staraniem Towarzystwa na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej, Kryńca 1995

З поезийом Грабана не стрічаеме ся першыраз, то уж третя збірка поеты. І так, як належало

бы ся сподівати од слова мужніючого з роками, - бодай найкрашша. А напевно дакус інча од попередніх збірок, уж не лем через то што нашли ся в ній і поезии прозом (не новы в творчости поеты, але дотепер не публикуваны). Єдным словом - но може, двома - нибы тот сам Грабан, а не тот сам. Ліпший.

Ани жменьом слів уж "незабесідую", не мам місця. Ани на "Пречысту з Горбів", хоц по кырви ем з Білцаревой. Мы зрештом собі близкы, оба в Креници, не погніваме ся за мале слово.

Anna Radziukiewicz, Michał Bołtryk «PRECZ Z MNICHAMI», Orthodruk Białystok 1995, 212 s.

То міні-антольоґія розмов з выдатныма людьми Польщы: Єжи Ґедройцом, Міколайом Козакевічом, Яцком Куроньом, Казімежом Моравскым і Юрійом Новосільскым. Бесідууют они о толеранціі (так подає піднаголовок) в нашій державі. Окрем того вісем репортажів - есеїв, в тым два о Лемках і Лемковині, напісаных з талантом, з вельком душой, *прямо сказка!*

Мурынка

Вшыткы выдання мож буде тіж придбати в Головным Заряді Стоваришыня Лемків. Лише швидко!

